

ható, de, amelynek „folytatása” a csend. A hiány nem ragozható. Így szól a kötet utolsó haikuja: / „titkom ne firtasd: / fölhasítod labdád: se / tudás – se játék.”. Ahol nincs tudás és játék – ott a csend.

Az ő versformája az *antropológiai csend* pillanatába jutott. Más-képpen fogalmazva: az *esély*, az *ér-*

vényesség a csend kiteljesedett állapota. A befejezésül idézett vers – egy József Attila-töredék parafrázisa – „játéka”, „fájdalma”, „emléke” és „hiánya” a kiteljesedett metahaiku: „Irgalom, édes – / anyám, mama, nézd, jaj kész / ez a vers is!”

KARDOS ANDRÁS

TISZTA SZÍVVEL

Három szabolcsi költő versei

Németh László nyilatkozta még 1946-ban: „*A vidéki folyóiratok célja az volna, hogy helyi feladatokat találjanak. Ha tényleg helyi csoportok életét szolgálják, jó -, de ha csak néhány pesti író szerepeltetnek, az csupán szerkesztősi. Mennél tagoltabb egy ország szellemi élete, annál gazdagabb*”.

Azóta a magukra valamit is adó megyékben, városokban egymást követették a közművelődési, szépirodalmi folyóirat-alapítások; tegyük hozzá: zömmel sikeres, szerencsés-kezü alapítások. Legtöbbjük ma már több évtizedes főnállással dicsekedhet. Antológiák is jöttek, amolyan kísérőként. Pár esztendeje pedig szerzők önálló köteteit is odahelyezik az olvasó asztalára.

Az országos „szabványhoz” alkalmazkodtak a szabolcsiak is. Fél évtizede költőik, íróik munkacsapataba verődtek, s *Hogy a virág megmaradjon* címmel mintegy százharminc verssel tizenhárom költő antológiáját adták ki. E lapokról lépett most ki három költő önálló kötetecskével a nyíregyházi Móricz Zsigmond megyei Könyvtár kiadásában, s a *Katona Béla* szerkesztésében megjelenő *Tiszta szívvel* füzetek sorozatában.

Tán seholy nem oly terhes-nehéz egy országrész gondja-baja bűréja alól „szellemi terméket” kínálni a világnak, mint éppen e tájakon. Egyfelől a nagy meseálmódó *Krúdy Gyula* szavai kötnek: „A Nyírség Magyarország legszebb tája. Írni róla

csak oly gyöngédséggel lehet, mint egy halott menyasszonyról. Vagy egy elaggott vitézi életéről...” Másfelől kötnek a közismerten elesett vidék jai, melyek nemcsak szociográfiáknak, de színpadi műveknek kínáltak még nemrég is „hálás” témákat. S mindezek mögött a nyargaló szelekkel ott futkos *Váci Mibály* tekintete. Szerencséjére a vállalkozó kedvű költőknek, íróknak, ma is jó őrtálló vigyáz rájuk, tollukra. Talán le sem kellene írni a nevét, úgyszintén tudja az olvasó, hogy *Ratkó József*re gondolok.

Már-már szabály a magyar irodalomban, hogy a kezdő első szájnýtása versre fordul. Ki tartja számon például –, mert az irodalmi lexikon sem –, hogy az ifjú Kodolányi Jánosnak két verseskötete is megjelent, mielőtt maradandó értékű prózájával az olvasók elé lépett? Ezt a kezdetet példázza, ez történt Nyíregyházán is? A Tiszta szívvel sorozatban ugyanis gyors egymásutánban három versfüzet látott napvilágot.

Elsőnek, 1982-ben *Mester Attila Hangulatjelentése*, 1983-ban előbb *Nagy István Attila Társadalmi szegődöm*, majd *Bodnár István A számadás évszaka* jelent meg. A gyorsuló megjelenés sejteti, a vállalkozás sikeres; szép, rokonszenves szándékok keltek és kélnek a Nyírség homokján, a szabolcsi-szatmári-beregi tájkon.

A három füzet nem egészen kilencven verset tartalmaz, s hozzávetőlegesen szerzőnként harmados arányban.

Ami közös és nem közös „lehet” hármójukban? Ketten e földön látták meg a napvilágot, Nagy István Attila Debrecenből hozta habitusát. Születésük időpontjai épp másfél évtizedet kerítenek be öt-öt éves „szóródással”: a 45 éves Mester s a 36 éves Nagy között „középarányosan”

Bodnár 40 esztendő. Közös mindannyiunknál, hogy országos rangú orgánumban már korábban szép számmal jelentek meg írásaik, kivált versek, s eljegyzettjei az oktatói-népművelői hivatásnak.

Mester Attilát lírikusi attitűdjéhez mérten –, s illően – elsősorban önmaga foglalkoztatja. Látszik, kedvteli képeiben. Racionális, de ha kell, irracionális eszközök is fogódzói, s bár tudja a halált, mégsem hasog rekedten a létért. Bölcs, s mértéktartó mer és tud lenni. Mélységeit, magyarság-, emberségtudatát érzékenyen őrzi, s nagy haszon poézise számára, hogy ezeket oly verstablókban vetítheti ki, mint az *Ady két kuruca* vagy a nyírbátori Tinódi-szobor avatására írt *Történelem* című „alkalmi” verse.

Figyelmetlenség? Olyasmi. A „lángos csillag” annyira József Attiláé, hogy ma verselő költő nem veheti tőle kölcsönbe. A „Harminckét évem elszállt” megintcsak József Attila „Harminckét évem elszellett” sorának visszhangja. Tárgyasulóló lírájában nincs utánérzés. A meggyilkolt bölcső, halott balta, a szájtátott kemecc állán a fekete vér –, s tovább is sorolhatnánk – arra utal, hogy Mester ezt a költői kifejezési formát is betöri a maga számára, s kitarja sikerrel ezt az iskolát.

Nagy István Attila, említettük, a Hajdúságból, a „szomszédból” jött Szabolcsba, s vált szabolcsivá. Bizonyított előnyeinek az odaszármazottaknak a „bennszülötten” szemben. Tárgyilagos szemlélőként meglátja azt, ami mellett ez utóbbi észrevétel nélkül halad el. Tájékozódó-, s itélőképessége szeizmográfyszerűbben működik. Ezek megszerzésének azonban ára van. Nagy megírja e katarziszt: „*Innen mindenki messze széled: / röptető fészkek ez a táj. / Jó lenne mégis itt maradni, / s hazát*

találni, új hazát". S aztán a rábólintás: a nyírségi dűlőutak, melyek nem vezetnek már sehová.

Mert új világa hiányra épül, árva otthona a szerelem lesz. A szerelem, melynek kidalolására hármójuk között ő a legfogékonyabb, ő tesz közzé féltucatnyi szerelmes verset.

A szerelem oltalma nyugalmat ad a költőnek, s lám mire jó ez számára? – ugródeszkává emelkedik talpa alá népe, hazája sorsának megismeréséhez. Kifakadásához, mellyel odavágja az önmagát fölemésztő Magyarországnak, ne gyönyörködjék halotti maszkjában! A búsmagyarkodást elvetve a *Halálra ítélt jegenye* című versében különös és egyedi magásokba lép, látva és láttatva. Szerelem, s nemzetféltés Nagynál egyazon töről fakad.

Egymás szerves folytatói, oly egyikű, jellegű a bodrogközi és a szabolcsi táj. Így egységesül Bodnár István költészetében is e két vidék. Kisvárdán született, de a Bodrogközben gyerekeskedett, végül visszavert a szülőföldre. S most poézisében igen meggyőzően igazolja, lehetséges egy szívben két vállalt, egymással jól megférő haza.

Kötete első darabjaiban hamiskánsan könnyed, megelégszik hangulatfestéssel, talán csak azért, hogy –,

kontraszként – erőteljesebben belejöjjön súlyos mondandói sodrásába. Már hitelesen, s visszanyomozhatóan a szabolcsi égöv alatt.

A ma is megoldatlan szociális kérdések szemmel láthatóan őt irritálják leginkább. Olvassuk el a gallyszedegető anyókaról, vagy az éjjeli-őrökről írt verseit! De őt szenvedtetni legjobban a nagyvárosi összezárt nyüzsgő életmód, embere ősember a toronyház balkonkretrecében, kinck terve nem több, mint, hogy másnap vadászni tanítja majd a fiát. S a világ sivár képei önmagába taszítják vissza a költőt, ki térdelve-kutatva benne rejelő génjeiből igyekszik összeállítani – önmagát. Azt az önmagát, akit fölsért, s szenvedtet az ólomtól süvítő, tankok-járta világ, melynek otthona kis zugában nem csekélyebb esti számvetésének eredménye: „Valahol egy falu ma is kihalt”. Meg hogy a ma dúdoló pásztorból holnapra talán csak fogsor marad.

Keserű szorongások, melyeket szeretne Bodnár föloldani, de ma még csak vágyálomfélével sikerül: ...virágzó almafákkal / mindöröknek / árulás nélkül / gyanakvás nélkül élni / igennel / és nemmel felelni...

Bólint rá az olvasó, igen – anynyi között – ez hiányzik legjobban az emberiségnek.

KISS GYULA